

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pientuottajien ja -valmistajien lupamaksujen kohtuullistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jussi Wihosen/ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 545/2021 vp:

Onko mahdollista kohtuullistaa pientuottajien ja -valmistajien viranomais-, tarkastus- ja lupamaksuja toimijan koon perusteella,

miten pientuottajia ja -valmistajia aiotaan tukea, jotta perinteisten elintarvikkeiden valmistusta saadaan jatkettua Suomessa ja pienimmälläkin valmistajalla on mahdollisuus toimia ja

miten aloittelevia tuottajia ja valmistajia tuetaan ja ohjataan oikeiden viranomaisten taholle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Elintarvikealan toimijat vastaavat toiminnastaan ja käsittelemiensä ja tuottamiensa elintarvikkeiden elintarviketurvallisuudesta. Virallisen valvonnan tehtävä on varmistaa, että lainsäädännön vaatimuksia noudatetaan. Elintarviketoimintaa valvotaan riskiperusteisesti. Kun elintarviketurvallisuuteen vaikuttavat riskit kasvavat, kasvaa myös valvonnan tarve. Ruokavirasto on ohjeistanut elintarvikehuoneistojen riskiluokituksesta ja valvontatiheydestä. Ruokaviraston ohjeen mukaan toiminnan luonne, laajuus sekä valvontahistoria muodostavat lähtökohdan sille, kuinka merkittävä riski toimintaan liittyy, ja tähän perustuen arvioidaan valvontatarve. Elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista säädetään komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005. Ruokavirasto on ohjeistanut elintarvikkeiden mikrobiologisista tutkimuksista. Ruokaviraston ohjeessa huomioidaan toiminnan luonne ja laajuus.

Valvonnasta perittävillä maksuilla katetaan valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Elintarvikelain (297/2021) 72 §:n mukaan kunta perii elintarvikevalvonnasta vuotuisen 150 euron valvonnan perusmaksun vuodesta 2022 alkaen suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevalta valvontakohteelta. Valvonnan perusmaksun avulla kunnan elintarvikevalvontaa voidaan kehittää aiempaa valmentavampaan suuntaan. Valvonnan perusmaksua ei kuitenkaan peritä rekisteröidyltä alkutuotannolta, josta esimerkkinä on kalastus. Valvonnan perusmaksusta on myös vapautettu esimerkiksi kyläkaupat sekä metsästäjät, jotka myyvät pieniä määriä riistan lihaa ilman lihantarkastusta. Jos elintarviketoimintaan liittyvät elintarviketurvallisuusriskit ovat vähäiset ja vuotuinen liikevaihto on alle 15 000 euroa, ei rekisteröinti-ilmoitusta tarvitse tehdä eikä toiminta kuulu suunnitel-

mallisen valvonnan piiriin. Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kuten kalastustuotteiden käsittelyssä elintarviketurvallisuusriskien ei kuitenkaan katsota olevan vähäisiä, joten silloin toiminta täytyy rekisteröidä tai hyväksyä ja se kuuluu suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Elintarvikelain 73 §:ssa säädetään muista kunnan suorittaman elintarvikevalvonnan maksuista. Kunta perii valvontakohteelta hyväksymänsä taksan mukaisen maksun muun muassa elintarvikealan toimijoiden rekisteröinti-ilmoitusten ja hyväksymishakemusten käsittelystä. Kunnan maksujen suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia, jollei Euroopan parlamentin ja neuvoston valvonta-asetuksesta (EU) 2017/625 muuta johdu.

Elintarvikevalvonta perustuu EU:n valvonta-asetukseen (EU) 2017/625. Sen liitteen IV II luvussa säädetään vähimmäismaksuista koskien teurastamoiden, leikkaamoiden, riistan käsittelylaitosten ja maidontuotannon virallista valvontaa sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamista ja markkinoille saattamista. Elintarvikelain 71 §:n mukaan valtion viranomaisen elintarvikelain nojalla suorittamista toimenpiteistä peritään maksu, jollei valtion maksuperustelaisissa (150/1992) muuta säädetä. Elintarvikelaissa mahdollistetaan kuitenkin pieniä eläinmääriä teurastavien teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastus- ja valvontamaksujen alentaminen enintään edellä mainitun EU:n valvonta-asetuksen vähimmäismaksujen tasolle. Tämä valtion subventio on noin 600 000 euroa vuodessa ja se on huomioitu maa- ja metsätalousministeriön Ruokaviraston maksullisista suoritteista annetun asetuksen (161/2021) 3 §:ssä.

Elintarvikealan toimijoille on annettu kansallisessa lainsäädännössä joustoja EU:n elintarvikehygienialainsäädännöstä. Suomi on esimerkiksi hyödyntänyt EU-lainsäädännön mahdollistamia helpotuksia koskien alkutuotannon tuotteiden, siipikarjan, jäniseläinten ja luonnonvaraisen riistan lihan pienten määrien myyntiä suoraan kuluttajalle tai paikalliseen vähittäiskauppaan. Siten kalastaja voi myydä suoraan kuluttajalle enintään 5 000 kilogrammaa vuodessa kalastustuotteita alkutuotannon tuotteina (kalastusaluksella peratuna tai perkaamattomana) osana alkutuotantoa. Toimijalla on myös mahdollisuus perustaa vähittäisliike, jossa voi valmistaa eläinperäisistä elintarvikkeista tuotteita ja myydä niitä suoraan kuluttajille ilman määrärajoitusta tai toimittaa niitä maakunnan tai sitä vastaavan alueen sisällä toiseen vähittäisliikkeeseen korkeintaan 1 000 kilogrammaa vuodessa ja sen ylittävältä osalta korkeintaan 30 prosenttia vähittäisliikkeen eläinperäisten elintarvikkeiden vuotuisesta toimitusmäärästä. Lisäksi Suomi on saanut kansallisen poikkeuksen, jolla on vapautettu silakka ja kilohaili EU-lainsäädännön edellyttämästä jäädytysvaatimuksesta, mikä on mahdollistanut perinteisten silakkamarkkinatuotteiden valmistuksen.

Elintarvikealan toimija voi olla ensisijaisesti yhteydessä oman kunnan elintarvikevalvontaan neuvojen saamiseksi. Elintarvikelain 27 §:n mukaan kunnan tehtävänä on neuvoa elintarvikealan toimijoita ja kuluttajia sekä tiedottaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvista asioista. Ruokaviraston internetsivuilla on runsaasti erilaista ohjeistusta elintarvikealan toimijoille. Ohjeistuksessa huomioidaan toiminnan laajuus ja toimintaan liittyvät riskit siten, että vaatimusten noudattamisessa voidaan käyttää joustoa, kunhan elintarviketurvallisuus ei vaarannu. Ruokavirastolla on ollut myös pienille ja keskisuurille yrityksille suunnattu neuvontahanke, jonka materiaalia on saatavissa Ruokaviraston internetsivuilla. Lisäksi useat eri elintarvikealojen järjestöt ovat tehneet sekä EU-tasolla että kansallisella tasolla hyvän käytännön ohjeita, jotka on koottu komission internetsivuille (https://ec.europa.eu/food/safety/biological-safety/food-hygiene/guidance-platform_en).

Helsingissä 25.10.2021

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä